

Názory učitelů čtení se velmi podobají názorům učitelů matematiky, až na položku *nároky učitelů na výsledky žáků*. Tu učitelé čtení, kteří učí větší podíl žáků v méně úspěšných třídách, deklarují jako velmi vysokou (i když v součtu jako velmi vysoké a vysoké už velmi úspěšné třídy vedou, stejně jako v případě deklarací učitelů matematiky).

V šetření PIRLS 2011 a TIMSS 2011 učitelé hodnotili také školu, kde učí, v souvislosti s **důrazem na studijní úspěch**⁵. Učitelé, podle kterých jejich škola klade alespoň vysoký důraz na akademický úspěch, učí menší podíl žáků (36 % v případě matematiky a 51 % v případě čtení) v méně úspěšných třídách, než je tomu ve velmi úspěšných třídách (57 % v případě matematiky a 70 % v případě čtení). Podíly žáků ve velmi úspěšných třídách se blíží mezinárodnímu průměru 60–61 % a v případě učitelů čtení ho i přesahují (průměr za ČR je jen 44 %). Potvrzuje se také obecně pozorovaná tendence na mezinárodní úrovni, že čím vyšší důraz klade dle učitelů škola na akademický úspěch, tím vyšší úrovně matematické gramotnosti její žáci dosahují. Vyšší důraz na akademický úspěch v nejsilnějších třídách je nesen zejména vyšší úrovní *nároků učitelů na výsledky žáků*, vyšším *zájmem rodičů na dobrých výsledcích žáků* a vyšší *snahou žáků dobře ve škole prospívat*.

Dále byly sledovány rozdíly ve vnímání **školního klimatu** z pohledu učitelů, a to pomocí souhrnného ukazatele „bezpečné prostředí“⁶. Ukázalo se, že zatímco učitelé matematiky žáků z méně úspěšných i velmi úspěšných tříd hodnotí školní klima v tomto ukazateli velmi podobně (jako bezpečné prostředí ji vidí učitelé matematiky, kteří učí 47 % žáků), v případě učitelů čtení ti, co vnímají svou školu jako bezpečné prostředí, učí o něco větší podíl žáků ve velmi úspěšných třídách (58 %), než je tomu v těch méně úspěšných (43 %), čímž vynikají nad průměrnou situací v ČR (46 %) a jsou zhruba na úrovni mezinárodního průměru (55 %). V případě učitelů čtení tak platí, že čím vyšší je podíl žáků vyučovaných učiteli, kteří jejich školu považují za bezpečné prostředí, tím lepší jsou výsledky žáků ve čtenářské gramotnosti (totéž platí v mezinárodním průměru).

Dalším sledovaným souhrnným ukazatelem byly **pracovní podmínky učitelů**⁷. Učitelé matematiky i čtení tvrdí, že na jejich škole nejsou téměř žádné problémy s pracovními podmínkami, učí v méně úspěšných třídách menší podíl žáků, než je podíl žáků ve velmi úspěšných třídách (51 % vs. 64 % žáků v případě učitelů matematiky a 43 % vs. 59 % žáků v případě učitelů čtení; velmi úspěšné třídy tak vynikají nad průměr ČR, který je 45–46 %, a ČR obecně vyniká nad mezinárodní průměr, který je jen 26–27 %!).

Učitelé matematiky z méně úspěšných tříd, podle kterých *učitelé mají příliš mnoho vyučovacích hodin*, učí větší podíl žáků než učitelé matematiky ve velmi úspěšných třídách a naopak větší podíl žáků ve velmi úspěšných třídách než v těch méně úspěšných učí učitelé matematiky, podle kterých *jsou třídy přeplněné*, což se u učitelů čtení neobjevuje. Pocit přeplněnosti tříd může u učitelů matematiky ve velmi úspěšných třídách souviset s tím, že jsou zde nadaní žáci, kterým je potřeba se více věnovat a je obtížnější je zaujmout (viz kapitola 6.2.4 o tom, jak žáci hodnotí, zda jim učitel v matematice dává zajímavé úkoly atp.). Rozdíly ve vnímání problému s tím, že *učitelé nemají vhodné pracovní zázemí* a že *nemají odpovídající výukové materiály*, jsou pak zanedbatelné u učitelů matematiky i čtení.

5 Tento ukazatel byl vytvořen na základě hodnocení těchto charakteristik školy: *pochopení cílů ŠVP ze strany učitelů; úspěšnost učitelů při realizaci ŠVP; nároky učitelů na výsledky žáků; zájem rodičů na dobrých výsledcích žáků; snaha žáků ve škole dobře prospívat*. Úroveň charakteristik byla hodnocena na pětibodové škále: 1 – velmi vysoká, 2 – vysoká, 3 – střední, 4 – nízká, 5 – velmi nízká. Na základě skóre na zkonstruované škále byly pro tento ukazatel vytvořeny tři kategorie: velmi vysoký důraz, vysoký důraz a střední důraz.

6 Ukazatel byl zkonstruován dle míry souhlasu na čtyřbodové škále: 1 – rozhodně souhlasím, 2 – spíše souhlasím, 3 – spíše nesouhlasím, 4 – rozhodně nesouhlasím s výroky: *tato škola se nachází v bezpečné lokalitě; v této škole se cítím bezpečně; bezpečnostní politika této školy a její uplatňování v praxi jsou dostačující; žáci této školy jsou ukáznění; žáci se k učitelům chovají slušně*. Na základě skóre na zkonstruované škále byly pro tento ukazatel vytvořeny tři kategorie: bezpečné prostředí, do jisté míry bezpečné prostředí a prostředí není bezpečné.

7 Ukazatel byl vytvořen na základě hodnocení těchto charakteristik školy: *školní budova potřebuje opravy většího rozsahu; třídy jsou přeplněné; učitelé mají příliš mnoho vyučovacích hodin; učitelé nemají vhodné pracovní zázemí (např. pro přípravu, spolupráci nebo setkávání s žáky); učitelé nemají odpovídající výukové materiály a učební pomůcky*. Úroveň charakteristik byla hodnocena na čtyřbodové škále: 1 – není to problém, 2 – menší problém, 3 – středně velký problém, 4 – vážný problém. Na základě skóre na zkonstruované škále byly pro tento ukazatel vytvořeny tři kategorie: téměř žádné problémy, drobné problémy, mírné problémy.